

SOCIÁLNO

PRÁVNÁ

OCHRANA

ŠTUDENTA

1. Realizácia sociálnych práv v sociálnej politike

- **úprava sociálnych práv** je v 2. hlave (Základné práva a slobody) piatom oddieli (Hospodárske, sociálne a kultúrne práva) Ústavy SR; najmä v čl. 39 - 41
 - **čl. 39: občania** majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa + každý v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, kt. je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok
 - **čl. 40: každý** má právo na ochranu zdravia; na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky
 - **čl. 41: manželstvo, rodičovstvo a rodina** sú pod ochranou zákona + osobitná ochrana detí a mladistvých a žien v tehotenstve (osobitná starostlivosť, ochrana v pracovných vzťahoch a zodpovedajúce pracovné podmienky)
 - deti narodené v manželstve i mimo neho majú rovnaké práva + rodičia, ktorí sa starajú o deti, majú právo na pomoc štátu
 - starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť (práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona)

2. Sociálna politika, sociálny program, obsah sociálnej politiky

- **neexistuje** jednotná definícia pojmu sociálna politika; atribúty sociálnej politiky boli dané vládnuou vrstvou
- v modernej spoločnosti sa sociálna politika dostáva do pozornosti v súvislosti s právnym štátom = vláda zákona (→ venovať sa sociálnym otázkam = prvok sociálneho štátu)
- každý štát zahŕňa vo svojich štruktúrach aj sociálne prvky
 - **právny štát**: štát svojou autoritou zasahuje do života jednotlivca
 - **sociálny štát** (welfare state): štát sociálneho blahobytu (nie jednotlivci sami pre seba, ale štát zasahuje → škandinávske krajiny)
- **SR je podľa čl. 55 ods. 1 Ústavy SR sociálne a ekologicky orientovaná trhová ekonomika**
- obsah sociálnej politiky sa líši podľa jednotlivých krajín (akú pomoc poskytuje štát pri tvorbe životných a pracovných podmienok)
 - škandinávske krajiny - štát sociálneho blahobytu
 - **USA** - sociálna politika zameraná na pomoc chudobným (na dôchodky si spori každý sám podľa vlastného uváženia)
- **sociálna politika** je cieľavedomá činnosť štátu, ktorej cieľom je zlepšiť životné podmienky občanov krajiny + realizovať ľudské práva (najmä sociálne); táto činnosť je zameraná na rozvoj osobnosti jednotlivca
- sociálna politika sa realizuje v sociálnych programoch (sociálna politika štátu nemusí byť totožná so sociálnou politikou danej politickej strany)

3. Nástroje sociálnej politiky

- **nástroje sociálnej politiky:**
 - **právne**: obsiahnuté v právnych predpisoch (napr. právo sociálneho zabezpečenia, pracovné právo, rodinné právo, správne právo, daňové právo)
 - **ekonomické**: všetky opatrenia, ktoré umožňujú ziskovať, zhromažďovať zdroje na uskutočňovanie sociálnej politiky + vydávať peňažné prostriedky smerom k občanom
 - **sociálne programy**: sú zverejňované
 - ❖ formalizované (štát, politická strana...)
 - ❖ neformalizované (nájomníci činžiaku...)
 - **kolektívne vyjednávanie**: rokovanie medzi vedením a zamestnancami danej firmy o podmienkach platov, pracovných podmienkach, podmienkach zamestnávania

4. Vplyv ekonomiky a politiky na obsah a realizáciu sociálnej politiky

- SR je podľa čl. 55 ods. 1 Ústavy SR sociálne a ekologicky orientovaná trhovú ekonomiku
- vplyv ekonomiky spočíva vo vytvorení dostatočných finančných prostriedkov, ktoré sa môžu použiť na sociálnu politiku (ako sa tieto prostriedky využijú závisí od politickej garnitúry)
- boj politiky a ekonomiky má vplyv na vývoj sociálnej sféry
- nástroje sociálnej politiky:
 - **právne**: obsiahnuté v právnych predpisoch (napr. právo sociálneho zabezpečenia, pracovné právo, rodinné právo, správne právo, daňové právo)
 - **ekonomické**: všetky opatrenia, ktoré umožňujú získavať, zhromažďovať zdroje na uskutočňovanie sociálnej politiky + vydávať peňažné prostriedky smerom k občanom
 - **sociálne programy**: sú zverejňované
 - ❖ formalizované (štát, politická strana...)
 - ❖ neformalizované (nájomníci činžiaku...)
 - **kolektívne vyjednávanie** – rokovanie medzi vedením a zamestnancami danej firmy o podmienkach plátov, pracovných podmienkach, podmienkach zamestnávania

5. Súčasné modely sociálnej politiky vo svete

- po r. 1989 nastáva v SR budovanie trhového hospodárstva – dôraz sa kladie na ekonomické ciele, citiť dopad na sociálnu sféru → pribrzdzenie jej vývoja (od zač 90.-tych rokov rastie chudoba, nezamestnanosť, zhoršuje sa životná úroveň...)
- v súčasnosti existujú 3 modely sociálnej politiky vo svete:
 - **liberalistický** (Veľká Británia, USA): štát len minimálne zasahuje do sociálnej sféry, verejné prostriedky sa prerozdeľujú minimálne (pomoc len chudobným)
 - **zabezpečovací** (škandinávské krajiny): štát zabezpečuje svojim občanov, existuje tu široký rozsah sociálnej pomoci
 - **neoliberalistický** (západná Európa: Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Rakúsko): štát prerozdeľuje peniaze z verejných zdrojov + dbá na to, aby sa občania zabezpečovali aj sami (Nemecko, Rakúsko: štedrejšia podpora pre neúplné rodiny)

6. Rodinná politika, vzťah sociálnej a rodinnej politiky

- v r. 2005 došlo zatiaľ k poslednej aktualizácii rodinnej politiky vo vládnom programe → orientácia na nové spoločenské a politické pomery
- existuje paralela sociálnej a rodinnej politiky (rodinná politika z pozície štátu nie je súčasťou sociálnej politiky, ale jednou z politík štátu)
- **koncepcia rodinnej politiky**: rodina má nezastupiteľnú funkciu spoločnosti (kedysi: rodičia + deti = rodina)
- **podstata rodinnej politiky**: stanovenie prístupu štátu k rodinám
 - štát má rodine pomáhať, podporovať ju bez ohľadu na to, o aký druh rodiny ide (najviac ohrozené sú rodiny s nezaopatrenými deťmi alebo rodiny so staršími alebo chorými členmi)
 - rodina má byť sama zodpovedná za život, zdravie... svojich členov (členovia rodiny sú aktívny pri vyhľadávaní práce, vytvárajú si určitý životný štýl)
- **oblasti rodinnej politiky**:
 - **právne ochrana rodiny a jej členov**: je zabezpečovaná právnym poriadkom (v rámci rodinného práva ide najmä o zák. č. 36/2005 o rodine v platnom znení, ktorý za základ rodiny považuje manželský zväzok + rieši vzťah medzi rodičmi a deťmi)
 - **sociálno-ekonomické zabezpečenie rodiny**:
 - ❖ ekonomické zabezpečenie rodiny: štát vytvára sociálne, ekonomické, legislatívne a politické podmienky, ktoré by zabezpečili rast ekonomiky v štáte

- ❖ sociálne zabezpečenie rodiny: štát konštatuje, že umožní rodičom, či sa budú venovať starostlivosti o deti alebo byť ekonomicky aktívny (možnosť práce na čiastočný úväzok) + že obdobie celodennej starostlivosti o dieťa sa bude počítat' do sociálneho poistenia + rodičovské príspevky pre pracujúce i nepracujúce matky (pracujúcej matke sa však zníži zo 4100 Sk na 1300 Sk) + všetky opatrenia, ktoré finančne držia rodinu na určitej úrovni (príjem rodiny nesmi klesnúť pod hranicu životného minima)
- ③ ➤ **výchova detí**: najmä príprava na manželstvo a rodičovstvo – štát do toho zasahuje (výchovou sa majú zaoberať aj masmédiá, dospelí ako vzory, štát, cirkvi a pod.)
- ④ ➤ **ochrana zdravia** sa odvíja od niektorých ustanovení Ústavy SR; vyzýva rodičov, aby boli zodpovední za zdravie svoje i svojich detí. (štát robí preventívne opatrenia a ochranu jednotlivcov od alkoholu, drog a hazardných hier)
- ⑤ ➤ **demografický vývoj** (obyvateľstvo starne)

7. Súčasná koncepcia štátnej rodinnej politiky v SR

- **koncepcia rodinnej politiky**: rodina má nezastupiteľnú funkciu spoločnosti (kedysi: rodičia + deti = rodina)
- **podstata rodinnej politiky**: stanovenie prístupu štátu k rodinám
 - štát má rodine pomáhať, podporovať ju bez ohľadu na to, o aký druh rodiny ide (najviac ohrozené sú rodiny s nezaopatrenými deťmi alebo rodiny so staršími alebo chorými členmi)
 - rodina má byť sama zodpovedná za život, zdravie... svojich členov (členovia rodiny sú aktívny pri vyhľadávaní práce, vytvárajú si určitý životný štýl)
- **úlohy štátu v štátnej rodinnej politike**:
 - ① ➤ vytvárať právne, ekonomické a inštitucionálne podmienky pre rodiny
 - ② ➤ vytvárať rodine priestor pre uplatnenie zodpovednosti za vlastný osud
 - ③ ➤ miera zásahov štátu do rodiny podlieha politickému konsenzu
- **štát zasahuje**:
 - ❖ preventívne (napr. vytvára pracovné miesta)
 - ❖ následná pomoc, ak rodina vyčerpá všetky prostriedky, ktorými by si pomohla sama

8. Základné princípy rodinnej politiky v SR

- **štátna rodinná politika je založená na niekoľkých princípoch**:
 - ① ➤ **osobná zodpovednosť rodiny** – rodina a jej členovia riešia najprv sami svoje problémy (rodina preberá zodpovednosť za svoj budúci chod → a až vtedy, ak to nevie zabezpečiť, dostáva pomoc od štátu)
 - ② ➤ **princíp subsidiarity** – štát alebo organizácie, ktoré sa zaoberajú pomocou rodinám sú účinné až vtedy, ak si rodina nevie pomôcť sama alebo jej nevedia pomôcť z nižšej inštitúcie (napr. obec)
 - ③ ➤ **adresnosť a účelnosť** – štát sa zameriava na to, aby sa zvýšila adresnosť → nedávať všetky dávky plošne (napr. aby sa sociálne dávky vyplatili len tomu, komu sú určené; od r. 2004 existujú aktivačné príspevky pre nezamestnaných, ktorí vykonávajú verejnoprospešné práce, prípadne obecné služby) – *A BYT, JOLÍ DAVKY VYPLÁTE NA URČENÝ ÚČEL*
 - ④ ➤ **princíp solidarity a zásluhovosti**
 - ❖ zásluhovosť: pomoc, ktorá smeruje k rodinám by sa mala odrážať od toho, ako sa jej jednotliví členovia zapojili do platenia do Sociálnej poisťovne
 - ❖ solidarita: nárok na určitú pomoc pre členov rodiny v rámci štátnej sociálnej podpory (napr. prídavky na deti) – *VŠETCI SA PODIELAJE NA PODPORĽA PRÍSPĚVKOCH*

9. Právo na vzdelanie v právnom poriadku SR

4 – **základný rámec práva na vzdelanie** je upravený v 2. hlave (Základné práva a slobody) 5. oddiely (Hospodárske, sociálne a kultúrne práva) v **čl. 42 Ústavy SR**:

- každý má právo na vzdelanie + školská dochádzka je povinná (jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon)
- občania majú právo na **bezplatné vzdelanie na základných a stredných školách** + podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na **vysokých školách**
- zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok **ustanovených zákonom** (vzdelávanie sa môže poskytovať za úhradu)
- za akých podmienok majú občania **pri štúdiu právo na pomoc štátu** ustanoví zákon

5 – **podrobnejšiu úpravu obsahuje:**

- ① ➤ **zák. č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v platnom znení**
 - ❖ § 3: vzdelanie sa uskutočňuje v štátnom jazyku, prípadne v cudzom jazyku na základe súhlasu ministerstva školstva, ak má SR uzavretú s daným štátom kultúrnu dohodu
 - ❖ § 4: občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách; v iných ako štátnych školách sa môže poskytnúť vzdelávanie za úhradu
 - ❖ § 4b ods. 1: práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým uchádzačom a žiakom v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou podľa **antidiskriminačného zák. č. 365/2004 Z. z.**
 - ❖ § 34 ods. 3: **povinná školská dochádzka je desaťročná a trvá najdlhšie do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕšil 16 rokov veku** (absolvovanie nultého ročníka v základnej škole sa považuje ako prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky)
- ② ➤ **zák. č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v platnom znení**
 - ❖ § 92 ods. 3: študenti v študijnom programe prvého a druhého stupňa alebo v študijnom programe, kde dochádza k spojeniu prvého a druhého stupňa vysokoškolského vzdelania + ktorí neprekročili štandardnú dĺžku štúdia, ustanovenú pre študijný program, školné neplatia
 - ❖ § 92 ods. 5: študenti dennej formy štúdia doktorandského štúdia školné neplatia
 - ❖ § 92 ods. 6: pre cudzincov určí školné za študijné programy všetkých stupňov a poplatky spojené so štúdiom vysoká škola (u študentov študujúcich v rámci medzištátnych zmlúv sa školné a poplatky spojené so štúdiom riadia ustanoveniami týchto zmlúv) – **to neplatí pre cudzincov s trvalým pobytom v SR**
 - ❖ § 92 ods. 7 – 10: vysoká škola môže vyberať školné a poplatky za určité úkony (napr. za vydanie dokladov o štúdiu a ich kópií; za vydanie dokladov o absolvovaní štúdia, ak sa požadujú v cudzom jazyku...)

10. Právo na vzdelanie v medzinárodných dokumentoch

– prvé medzinárodné dokumenty, ktoré obsahujú rámec úpravy práva na vzdelanie, začali vznikať v pol. 20. stot. **DOKUMENTY**

1. OSN

– **Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948)** bola prvým medzinárodným dokumentom (aj keď **nezáväzným**), ktorý upravoval právo na vzdelanie (ide o **čl. 26**):

- právo každého na vzdelanie, v základných stupňoch je vzdelanie bezplatné a povinné; technické a odborné vzdelanie je všeobecne prístupné a vyššie vzdelanie rovnako prístupné každému podľa jeho schopností
- rodičia majú prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti

– **Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966)**, v r. 1976 bol ratifikovaný a vstúpil do platnosti, právo na vzdelanie je upravené v **čl. 13**

- právo každého na vzdelanie (vzdelanie bude smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a zmyslu pre jej dôstojnosť a posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám)
- základné vzdelanie bude povinné a slobodne prístupné všetkým
- stredoškolské vzdelanie (i technické a odborné stredoškolské vzdelanie) sa umožní a sprístupní každému vhodnými prostriedkami (aj *zavádzaním bezplatného vzdelania*)
- vyššie vzdelanie sa sprístupní každému podľa jeho schopností vhodnými prostriedkami (aj *zavádzaním bezplatného vzdelania*)
- elementárne vzdelanie osôb, ktoré nezískali alebo nedokončili základné vzdelanie, sa bude povzbudzovať alebo zintenzívňovať
- záväzok štátov rozvíjať školský systém a zavádzať rôzne druhy štipendií
- sloboda rodičov, prípadne poručníkov zvoliť svojim deťom iné školy než zriadené verejnými orgánmi, ktoré zodpovedajú minimálnej úrovni vzdelania, akú stanovil štát + zabezpečovať náboženskú a morálnu výchovu detí v zhode s ich presvedčením

2. Rada Európy

– **Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1950)** sa nezmieňuje o bezplatnom základnom školstve (považuje to za samozrejmosť)

- právo každého na vzdelanie
- pri výkone funkcií v oblasti výchovy a výuky, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením

– **Európska sociálna charta (1961)** smeruje najmä k zamestnaným osobám

- v čl. 1: právo každého na primerané odborné poradenstvo pri voľbe povolania + právo každého na vhodné podmienky na odbornú prípravu
- v čl. 10: právo na odborné vzdelávanie: zabezpečiť technické a odborné vzdelávanie všetkých osôb (aj zdravotne postihnutých) + poskytnúť prostriedky, ktoré umožňujú prístup k vyššiemu technickému alebo univerzitnému vzdelaniu + zabezpečiť osobitné opatrenia pre rekvalifikáciu a reintegráciu dlhodobo nezamestnaných + právo na celoživotné vzdelávanie

11. Voľný pohyb osôb a právo na vzdelanie v práve EÚ

1. Právo na vzdelanie

– **Charta základných práv Európskej únie** (po prijatí Euroústavy sa stane priamo súčasťou primárneho práva) upravuje v čl. 14 druhej kapitoly:

- právo na vzdelanie a prístup k odbornej príprave na zamestnanie: toto právo zahŕňa možnosť získať zdarma povinné vzdelanie; rešpektuje sa sloboda zakladania vzdelávacích inštitúcií, právo rodičov zabezpečiť vzdelanie svojich detí v súlade s ich presvedčením a v súlade s národnými zákonmi, ktorými sa riadi výkon tohto práva

– ďalšie dokumenty, ktoré EÚ integruje do medzinárodnej ochrany ľudských práv, je **Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd** a **Európska sociálna charta** (oba sú dokumenty Rady Európy)

– právo na vzdelanie nie je priamo upravené v zakladajúcich zmluvách, ale vyplýva z jednotlivých článkov ako jeden zo základných pilierov ochrany ľudských práv

– podrobnejšia úprava práva na vzdelanie sa ponecháva v kompetencii jednotlivých členských štátov (neexistuje jednotná školská politika, ale je tu možnosť stáží + vzájomné uznávanie diplomov)

2. Voľný pohyb osôb

– v **primárnom práve** je voľný pohyb osôb upravená najmä v **Zmluve o založení Európskeho spoločenstva** (čl. 39 – 48):

- zakazujú sa obmedzenia slobody usadiť sa štátnych príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu

- voľný pohyb osôb v rámci EÚ = možnosť zmeniť miesto pobytu (usadiť sa) a pracovať alebo podnikat' na území ktoréhokolvek členského štátu za rovnakých podmienok ustanovených pre vlastných štátnych príslušníkov, právom hostiteľského štátu
 - voľný pohyb v rámci EÚ zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky (s výnimkou obmedzení odôvodnených verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou a ochranou verejného zdravia); členské štáty podporujú výmenu mladých pracovníkov
- v **sekundárnom práve** je právo študentov na pobyt a štúdium v členských krajinách EÚ upravené najmä smernicou č. 93/96/EHS a smernicou č. 2004/38/ES
- všetky členské štáty sú povinné garantovať študentom právo na vzdelanie a prípravu na budúce povolanie za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom + priznať študentom z iného členského štátu právo pobytu, ak študent toto právo nepožíva na území iného členského štátu (aby študent získal povolenie na pobyt, musí preukázať, že je zapísaný na štúdium na uznanú vzdelávaciu inštitúciu s cieľom absolvovať na nej kurz a že je zúčastnený na zdravotnom poistení); povolenie na pobyt pre študenta môže byť obmedzené po dobu trvania kurzu alebo na jeden rok, ak kurz trvá dlhšie ako jeden rok, povolenie sa bude každoročne obnovovať (právo na pobyt trvá dovtedy, dokiaľ študent spĺňa stanovené podmienky)
 - ak študent získa právo na pobyt, môže sa toto právo priznať aj manželovi tohto študenta a ich nezaopatreným deťom (v prípade, ak študent predloží hostiteľského štátu dôkaz, že jeho rodina počas svojho pobytu v hostiteľskej krajine nebude záťažou pre systém sociálnej pomoci danej krajiny)

12. Vysoké školy – ich úlohy a postavenie

PREDMETOM

– **vysoké školy** sú vrcholné vzdelávacie, vedecké a umelecké ustanovizne; ich poslaním je rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti, múdrosť, dobro a tvorivosť v človeku a prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti (= predmet hlavnej činnosti vysokých škôl)

– **hlavnou úlohou vysokých škôl** pri naplňaní ich poslania je poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a tvorivé vedecké bádanie alebo tvorivá umelecká činnosť

– **vysoké školy rozdeľujeme** na:

- **verejné vysoké školy**
- **štátne vysoké školy**
- **súkromné vysoké školy**

– pracovnoprávne vzťahy zamestnancov verejných vysokých škôl a štátnych vysokých škôl so zamestnávateľom upravuje najmä zák. č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe v platnom znení

– vysoké školy majú výhradné právo na poskytovanie, organizovanie a zabezpečovanie vysokoškolského vzdelávania (na doktorandských študijných programoch sa môžu podieľať aj inštitúcie, ktoré nie sú vysokými školami) + poskytujú aj ďalšie vzdelávanie

– vysoké školy poskytujú, organizujú a zabezpečujú vysokoškolské vzdelávanie v rámci **akreditovaných študijných programov**:

- **študijný program prvého stupňa** je bakalársky študijný program
- **študijné programy druhého stupňa a študijné programy spájajúce prvé dva stupne vysokoškolského vzdelávania** sú magisterský študijný program, inžiniersky študijný program a doktorský študijný program
- **študijný program tretieho stupňa** je doktorandský študijný program

– každá vysoká škola poskytuje, organizuje a zabezpečuje vysokoškolské vzdelávanie v rámci študijných programov prvého stupňa (študijný program sa uskutočňuje na fakulte, ak ho odborne aj organizačne zabezpečuje fakulta vysokej školy)

- **vysoké školy majú výhradné právo:**

- 1) prijímať uchádzačov o vysokoškolské vzdelávanie
 - 2) udeľovať akademické tituly a vedecko-pedagogické tituly
 - 3) používať akademické insígnie a vykonávať akademické obrady
- vysoká škola podrobnejšie upraví svoje poslanie a úlohy vo forme dlhodobého zámeru vysokej školy (dlhodobý zámer obsahuje jej zámery v jednotlivých oblastiach jej pôsobenia, vypracúva sa najmenej na šesť rokov)

- vysoké školy sú právnické osoby vykonávajúce výskum a vývoj so sídlom na území SR

- **úlohou vysokých škôl v oblasti vedy a techniky je:**

- 1) vykonávať najmä základný výskum
- 2) využívať najnovšie poznatky vedy a techniky pri vzdelávaní študentov + zapájať ich do tvorivej vedeckej činnosti

- každá vysoká škola poskytuje uchádzačom o štúdium, študentom a ďalším osobám informačné a poradenské služby súvisiace so štúdiom a s možnosťou uplatnenia absolventov študijných programov v praxi

- **vysoké školy sa podľa charakteru a rozsahu svojej činnosti členia na:**

- 1) **univerzitné vysoké školy** – poskytujú vzdelávanie v študijných programoch všetkých troch stupňov (významný podiel študijných programov druhého a tretieho stupňa); študijné programy uskutočňujú v nadväznosti na svoje činnosti v oblasti vedy, techniky alebo umenia a v súlade s aktuálnym stavom a rozvojom týchto oblastí
 - výskumná univerzita = univerzitná VŠ, ktorá dosahuje vynikajúce výsledky v oblasti vedy a techniky + pri uskutočňovaní študijných programov tretieho stupňa
- 2) **neuniverzitné vysoké školy** – označujú sa ako odborné vysoké školy; poskytujú vysokoškolské vzdelávanie prevažne v študijných programoch prvého stupňa

13. Akademické slobody a práva a ich uplatňovanie

- na vysokej škole sa zaručujú tieto **akademické slobody a práva:**

- 1) sloboda vedeckého bádania, výskumu, vývoja umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti a zverejňovanie ich výsledkov
- 2) sloboda výučby (spočívajúca najmä v otvorenosti rôznym vedeckým názorom, vedeckým a výskumným metódam a umeleckým smerom)
- 3) právo učiť sa pri zachovaní slobodného výberu štúdia v rámci akreditovaných študijných programov
- 4) právo na slobodné vyjadrovanie a zverejňovanie svojich názorov
- 5) právo členov akademickej obce voliť orgány akademickej obce a byť do nich volený
- 6) právo používať akademické insígnie a znaky a vykonávať akademické obrady (to musí byť v súlade so zásadami demokracie, humanity a s právnym poriadkom)

- na **zabezpečenie akademických práv a slobôd** na vysokých školách sa zaručuje **nedotknuteľnosť akademickej pôdy vysokých škôl** okrem prípadov ohrozenia života, zdravia, majetku alebo prípadov živeľnej pohromy

- **akademickú pôdu** tvorí priestor vymedzený nehnuteľným majetkom, ktorý vysoká škola vlastní, spravuje, má v nájme alebo kde sa plní poslanie a hlavné úlohy vysokých škôl a fakúlt (vstup orgánov činných v trestnom konaní na akademickú pôdu povoľuje rektor)

- na akademickej pôde nesmú politické strany a politické hnutia vykonávať politickú činnosť a zakladať svoje organizácie

14. Podmienky prijatia na štúdium na vysokých školách

- **základné podmienky prijatia:**

- na bakalárske štúdium alebo na štúdium študijného programu, kde je spojený prvý a druhý stupeň vysokoškolského štúdia, je získanie úplného stredného vzdelania alebo úplného stredného odborného vzdelania

- na štúdium študijného programu druhého stupňa je absolvovanie študijného programu prvého stupňa
- na doktorandské štúdium je absolvovanie študijného programu druhého stupňa alebo študijného programu, kde je spojený prvý a druhý stupeň vysokoškolského štúdia

– **d'alsie podmienky prijatia na štúdium:**

– vysoká škola alebo fakulta môže určiť na prijatie na štúdium jednotlivých študijných programov d'alsie podmienky s cieľom zabezpečiť, aby sa na štúdium dostali uchádzači s potrebnými schopnosťami a predpokladmi (určené podmienky a spôsob overovania ich splnenia musia umožňovať výber uchádzačov, ktorí prejavia najvyššiu mieru schopností na štúdium + VŠ nesmie prijatie na štúdium podmieniť žiadnym finančným plnením okrem poplatku za materiálne zabezpečenie prijimacieho konania)

– d'alsie podmienky určené vysokou školou na prijatie na bakalárske štúdium a štúdium, v ktorom dochádza k spojeniu prvého a druhého stupňa vysokoškolského vzdelania, nesmú z hľadiska obsahu vedomostí prekročiť obsah úplného stredného vzdelania

– vysoká škola alebo fakulta môže overiť splnenie podmienok prijímacou skúškou, ak je určená ako súčasť overovania schopností na štúdium (prijímacie konanie na doktorandské štúdium obsahuje prijímaciu skúšku vždy); uchádzačovi so zdravotným postihnutím sa na jeho žiadosť určí forma prijímacej skúšky a spôsob jej vykonania s prihliadnutím na jeho zdravotné postihnutie

– vysoká škola alebo fakulta zverejní včas, najneskôr dva mesiace pred posledným dňom určeným na podanie prihlášok na úradnej výveske vysokej školy alebo fakulty a hromadným spôsobom:

- lehotu na podanie prihlášok na štúdium
- d'alsie podmienky prijatia okrem stredoškolského vzdelania + termín a spôsob overovania ich splnenia
- pri prijímacej skúške: formu a rámcový obsah skúšky + spôsob vyhodnocovania jej výsledkov
- informácie o počte uchádzačov, ktorý plánuje prijať na štúdium príslušného študijného programu

15. Formy a metódy štúdia na vysokých školách

– študijný program sa môže uskutočňovať v:

- dennej forme štúdia – denná účasť študenta na vzdelávacích činnostiach:

- ❖ prednáška

- ❖ seminár

- ❖ cvičenie

- ❖ stáž

- ❖ exkurzia

- ❖ odborná prax

- ❖ dizertačná práca, diplomová práca, projektová práca, laboratórne práce

- externej forme štúdia – prevažne samostatné štúdium a konzultácie

– študijný program v dennej i externej forme štúdia sa môže uskutočňovať: *METÓDY*

- prezenčnou metódou – spočíva na vyučovaní s priamym kontaktom učiteľa so študentom

- dištančnou metódou – nahrádza priamy kontakt učiteľa so študentom komunikáciou prostredníctvom komunikačných prostriedkov (ide najmä o využívanie počítačových sietí)

- kombinovanou metódou *KOMBINÁCIA PRVÝCH DVOCH*

16. Organizácia stupňov a foriem štúdia /kreditový systém/

- organizácia všetkých stupňov a foriem vysokoškolského štúdia je založená na kreditovom systéme
- **kreditový systém štúdia** využíva zhromažďovanie a prenos kreditov; prostredníctvom kreditov umožňuje hodnotiť študentovu záťaž spojenú s absolvovaním jednotiek študijného programu v súlade s pravidlami obsiahnutými v študijnom programe
- **kredity** sú číselné hodnoty priradené k jednotkám študijného programu, vyjadrujúce množstvo práce potrebnej na ich absolvovanie
 - štandardná záťaž študenta:
 - ❖ za celý akademický rok je 60 kreditov
 - ❖ za semester je 30 kreditov
 - ❖ za trimester je 20 kreditov
- vysoká škola určí celkový počet kreditov, ktorý je potrebný na riadne skončenie štúdia, v jeho jednotlivých stupňoch

17. Prerušenie a skončenie štúdia na vysokej škole

- **prerušenie štúdia:**
- štúdium možno prerušiť na žiadosť študenta za podmienok a na najdlhšie celkové obdobie prerušenia štúdia určených študijným poriadkom
- prerušenie štúdia povoľuje:
 - ① ➤ dekan, ak ide o študijný program uskutočňovaný na fakulte NA FAKULTE
 - ② ➤ rektor, ak ide o študijný program uskutočňovaný na vysokej škole NA VŠ
- prerušenie štúdia u študenta doktorandského štúdia, ktorý sa prihlásil na tému dizertačnej práce vypísanú externou vzdelávacou inštitúciou, povoľuje dekan alebo rektor po kladnom vyjadrení riaditeľa externej vzdelávacej inštitúcie
- riadne skončenie štúdia – absolvovaním štúdia podľa príslušného študijného programu (dňom skončenia štúdia je deň, keď je splnená posledná z podmienok predpísaných na riadne skončenie štúdia daného študijného programu)
- štúdium podľa študijného programu nesmie presiahnuť jeho štandardnú dĺžku o viac ako dva roky
- dokladom o riadnom skončení štúdia akreditovaného študijného programu a o získaní príslušného akademického titulu je vysokoškolský diplom a vysvedčenia o štátnych skúškach
- iné skončenie štúdia (okrem riadneho skončenia štúdia):
 - ① ➤ zanechaním štúdia (dňom skončenia štúdia je deň, keď bolo vysokej škole doručené písomné vyhlásenie študenta o zanechaní štúdia)
 - ② ➤ neskončením štúdia v jeho štandardnej dĺžke, prípadne ak je jeho štandardná dĺžka prekročená o viac ako dva roky (dňom skončenia štúdia je koniec akademického roka, v ktorom mal študent skončiť vysokoškolské štúdium)
 - ③ ➤ vylúčením zo štúdia pre nesplnenie požiadaviek, ktoré vyplývajú zo študijného programu a zo študijného poriadku vysokej školy (dňom skončenia štúdia je deň, keď rozhodnutie o vylúčení zo štúdia nadobudlo právoplatnosť)
 - ④ ➤ vylúčením zo štúdia (dňom skončenia štúdia je deň, keď rozhodnutie o vylúčení zo štúdia nadobudlo právoplatnosť)
 - ⑤ ➤ zrušením študijného programu, ak študent neprijme ponuku vysokej školy pokračovať v štúdiu iného študijného programu (dňom skončenia štúdia je deň, ku ktorému vysoká škola oznámila zrušenie študijného programu)
 - ⑥ ➤ smrťou študenta

18. Práva a povinnosti študentov

o práva študenta:

- 1) > študovať študijný program, na ktorý bol prijatý
- 2) > utvoriť si študijný plán podľa pravidiel študijného programu
- 3) > zapísať sa do ďalšej časti študijného programu, ak splnil povinnosti určené študijným programom alebo poriadkom
- 4) > zvoliť si tempo štúdia, poradie absolvovania jednotiek študijného programu pri zachovaní ich predpísanej nadväznosti a zvoliť si učiteľa pri predmete vyučovanom viacerými učiteľmi
- 5) > v rámci svojho štúdia uchádzať sa aj o štúdium na inej vysokej škole (aj v zahraničí)
- 6) > zúčastňovať sa na výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy
- 7) > zúčastniť sa na zakladaní a činnosti nezávislých združení pôsobiacich na akademickej pôde
- 8) > aspoň raz ročne mať možnosť formou anonymného dotazníka vyjadriť sa o kvalite výučby a učiteľoch + slobodne prejavovať názory a pripomienky k vysokému školstvu
- 9) > na informačné a poradenské služby súvisiace so štúdiom a s možnosťou uplatnenia absolventov študijných programov v praxi

o povinnosti študenta (študijné povinnosti študenta vyplývajú zo študijného programu a študijného poriadku):

- 1) > chrániť a hospodárne využívať majetok, prostriedky a služby vysokej školy
- 2) > dodržiavať vnútorné predpisy vysokej školy a jej súčasti
- 3) > uhrádzať školné a poplatky spojené so štúdiom (výlučne a priamo vysokej škole, na ktorej je zapísaný) + pravdivo uviesť skutočnosti rozhodujúce na ich určenie
- 4) > oznámiť vysokej škole alebo fakulte adresu určenú na doručovanie písomností (ak je zapísaný na študijný program uskutočňovaný na fakulte)
- 5) > osobne sa dostaviť na písomné predvolanie rektora, dekana alebo nimi povereného zamestnanca vysokej školy alebo fakulty na prerokovanie otázok týkajúcich sa priebehu alebo skončenia jeho štúdia alebo súvisiacich s jeho právami a povinnosťami

19. Školné a poplatky spojené so štúdiom

– školné a poplatky spojené so štúdiom na verejnej vysokej škole:

– základom na určenie školného a poplatkov spojených so štúdiom na verejnej vysokej škole je 10 % z priemernej sumy pripadajúcej na jedného študenta denného štúdia z celkových bežných výdavkov poskytnutých ministerstvom verejným vysokým školám zo štátneho rozpočtu v rámci schváleného rozpočtu v predchádzajúcom kalendárnom roku (základ sa vzťahuje na akademický rok, ktorý začína v danom kalendárnom roku)

– študenti v študijnom programe prvého a druhého stupňa alebo dennej formy doktorandského štúdia alebo v študijnom programe, kde dochádza k spájaniu prvého a druhého stupňa vysokoškolského vzdelania + a ktorí neprekročili štandardnú dĺžku štúdia ustanovenú pre študijný program, školné neplatia (ak študent neprekročí štandardnú dĺžku štúdia ustanovenú pre študijný program bez vážneho dôvodu, je povinný uhradiť vysokej škole / fakulte za každý ďalší rok štúdia ročné školné určené vysokou školou / fakultou = najviac 5-násobok základu → to platí aj pre študentov štátnych škôl)

– pre cudzincov určí školné za študijné programy všetkých stupňov a poplatky spojené so štúdiom vysoká škola (u študentov študujúcich v rámci medzištátnych zmlúv sa školné a poplatky spojené so štúdiom riadia ustanoveniami týchto zmlúv) – to neplatí pre cudzincov s trvalým pobytom v SR

– verejná vysoká škola môže požadovať od uchádzačov o štúdium poplatok za materiálne zabezpečenie prijímacieho konania (poplatok je odvodený od skutočných nákladov vysokej školy spojených s týmito úkonmi a jeho výška nesmie presiahnuť 25 % základu)

- **verejná vysoká škola môže požadovať poplatky** (odvodené od skutočných nákladov vysokej školy spojených s týmito úkonmi):
 - za úkony spojené so zabezpečením rigorózneho konania a s obhajobou rigorózne práce (do 150 % základu)
 - poplatok za úkony spojené s vydaním diplomu o priznaní akademického titulu absolventom magisterského štúdia, ktorí vykonali rigoróznú skúšku (do 30 % základu)
 - za vydanie dokladov o štúdiu a ich kópií
 - za vydanie dokladov o absolvovaní štúdia, ak sa požadujú v cudzom jazyku
 - za vydanie kópií dokladov o absolvovaní štúdia a za uznávanie rovnocennosti dokladov o štúdiu
- verejná vysoká škola zverejní najneskôr dva mesiace pred posledným dňom určeným na podávanie prihlášok na štúdium školné a poplatky spojené so štúdiom na nasledujúci akademický rok
- **formu platenia a splatnosť poplatkov určí štatút verejnej vysokej školy** (rektor môže školné a poplatky spojené so štúdiom znížiť, odpustiť alebo odložiť termíny ich splatnosti s prihliadnutím na študijné výsledky, sociálnu a zdravotnú situáciu študenta alebo na iné skutočnosti hodné osobitného zreteľa podľa zásad uvedených v štatúte vysokej školy)
- školné a poplatky spojené so štúdiom sú výnosom vysokej školy (najmenej 40 % príjmov zo školného je príjmom štipendijného fondu verejnej vysokej školy, zvyšok možno použiť len na plnenie hlavných úloh vysokej školy v oblasti vysokoškolského vzdelávania)
- **školné a poplatky spojené so štúdiom na súkromnej vysokej škole** určí súkromná vysoká škola vo svojom vnútornom predpise a zverejní najneskôr dva mesiace pred posledným dňom určeným na podávanie prihlášok (ide o na štúdium školné a poplatky spojené so štúdiom na nasledujúci akademický rok)

20. Systém sociálnej podpory študentov /priame a nepriame formy/

- **sociálna podpora študentom sa poskytuje:**
 - **priamou formou** – štipendia
 - **nepriamou formou** – sú najmä tieto služby:
 - ❖ stravovanie a ubytovanie podľa možnosti s poskytnutím príspevku na náklady spojené so stravovaním a ubytovaním
 - ❖ finančná podpora a organizačná podpora športových činností a kultúrnych činností
- do systému sociálnej podpory patrí aj poskytovanie zvýhodnených pôžičiek študentom
- každý študent má právo uchádzať sa o služby systému sociálnej podpory, ak spĺňa podmienky predpísané na ich poskytnutie
- pri počte uchádzačov o niektorú z nenárokových služieb presahujúcom jej celkovú kapacitu sa služba poskytne uchádzačom podľa kritérií vopred určených vysokou školou (zohľadní sa najmä sociálna situácia a študijný prospech uchádzača)
- **študent sa dopúšťa disciplinárneho priestupku, ak:**
 - študent využil služby systému sociálnej podpory na iný účel, než na aký sú určené
 - študent využil napriek tomu, že na ne nemá nárok
 - študent iným spôsobom túto podporu zneužil

21. Podmienky vzniku nároku na sociálne štipendium

- vysoká škola poskytuje študentom štipendia z prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu
- **sociálne štipendium** sa priznáva na základe splnenia ustanovených podmienok študentom študijných programov prvých dvoch stupňov a študijných programov, kde dochádza k spojeniu prvého a druhého stupňa VŠ vzdelania + ktorí majú trvalý pobyt v SR

– sociálne štipendium prispieva na úhradu nákladov spojených so štúdiom (študent má právny nárok na sociálne štipendium); možno ho priznať **len študentom prvého štúdia v každom zo stupňov vysokoškolského štúdia**, a to **najviac na obdobie nepresahujúce štandardnú dĺžku štúdia**

– pre priznanie sociálneho štipendia je rozhodujúci príjem študenta a s ním spoločne posudzovaných osôb; hranica príjmu na vznik nároku na sociálne štipendium a výška sociálneho štipendia sa odvodzuje zo súm životného minima určených zák. č. 125/1998 Z. z. o životnom minime a o ustanovení súm na účely štátnych sociálnych dávok v znení neskorších predpisov

– príjem rozhodujúci na posúdenie nároku na sociálne štipendium, okruh spoločne posudzovaných osôb, hranicu príjmu na vznik nároku na sociálne štipendium, jeho výšku pre jednotlivé formy štúdia a ďalšie podrobnosti o priznávaní sociálneho štipendia ustanovuje všeobecne záväzný právny predpis vydaný ministerstvom

22. Verejné zdravotné poistenie študentov

– **verejné zdravotné poistenie** (aj študentov) je upravené v zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení

○ **osobný rozsah verejného zdravotného poistenia:**

– **poistenec** je fyzická osoba, ktorá je verejne zdravotne poistená podľa zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení

– **verejne zdravotne poistená** je fyzická osoba, ktorá má trvalý pobyt na území SR (za špecifických podmienok aj fyzická osoba, ktorá nemá trvalý pobyt na území SR); **to neplatí, ak:**

➤ je zamestnaná

❖ u zamestnávateľa, ktorý nemá sídlo na území SR a je zdravotne poistená na území štátu, v ktorom má sídlo jej zamestnávateľ

❖ v služobnom úrade, ktorým je ústredný orgán štátnej správy SR a je ním vyslaná na plnenie úloh v cudzine na čas dlhší ako 6 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov + je zdravotne poistená počas takého pobytu v cudzine na základe dohody so zamestnávateľom

➤ zdržiava sa v cudzine dlhšie ako šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov a je zdravotne poistená v cudzine

○ **vznik verejného zdravotného poistenia** u fyzickej osoby s trvalým pobytom v SR:

➤ narodením

➤ dňom zániku zdravotného poistenia na území štátu, kde mal sídlo zamestnávateľ FO

➤ dňom zániku zdravotného poistenia v cudzine, ak sa FO zdržiavala v cudzine dlhšie ako 6 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov

➤ dňom právoplatnosti rozhodnutia, kt. súd zrušil rozhodnutie o vyhlásení za mŕtveho

○ **zánik verejného zdravotného poistenia** u fyzickej osoby s trvalým pobytom v SR:

➤ smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho

➤ dňom zániku trvalého pobytu na území SR

➤ dňom vzniku zdravotného poistenia na území štátu, kde má sídlo zamestnávateľ FO

➤ dňom vzniku zdravotného poistenia v cudzine, ak sa FO zdržiava v cudzine dlhšie ako 6 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov

23. Pracujúci študent a platenie poistného na zdravotné poistenie

– podľa § 11 zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení je **povinný platiť poistné:**

➤ zamestnanec (teda aj študent v pracovnom pomere)

➤ samostatne zárobkovo činná osoba

➤ zamestnávateľ

➤ štát (za deti; osoby vo výkone trestu, za študentov stredných a vysokých škôl...)

- poistenec, ktorý nie je zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobou, ak má v rozhodujúcom období príjem zo závislej činnosti vyšší ako úhrn minimálnych miezd za každý mesiac rozhodujúceho obdobia
- poistenec, ktorý je zamestnancom, je povinný oznámiť zamestnávateľovi v deň nástupu a počas trvania zamestnania príslušnú zdravotnú poisťovňu a každú zmenu príslušnej zdravotnej poisťovne (ak je zamestnancom u viacerých zamestnávateľov, je povinný uvedené skutočnosti oznámiť každému zamestnávateľovi)
- platiteľ poisťného, ktorý je zamestnávateľom, je povinný oznámiť príslušnej zdravotnej poisťovni zmenu svojho názvu, sídla, bydliska, identifikačného čísla, čísla bankového účtu a zmenu dňa, ktorý je určený na výplatu príjmov, do 8 dní odo dňa zmeny
- poistenec je povinný vykonať ročné zúčtovanie poisťného + odvieť nedoplatok vyplývajúci z ročného zúčtovania poisťného
- sadzba poisťného je pre:
 - zamestnanca 4 % z vymeriavacieho základu (ak je zamestnanec osoba so zdravotným postihnutím, sadzbou sú 2 % z vymeriavacieho základu)
 - zamestnávateľa 10 % z vymeriavacieho základu (ak zamestnáva osoby so zdravotným postihnutím, sadzba za tieto osoby je 5 % z vymeriavacieho základu)

24. Nepracujúci študent a platenie poisťného na zdravotné poistenie

- podľa § 11 zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení je povinný platiť poisťné:
 - zamestnanec (teda aj študent v pracovnom pomere)
 - samostatne zárobkovo činná osoba
 - zamestnávateľ
 - štát (za deti; osoby vo výkone trestu, za študentov stredných a vysokých škôl...)
 - poistenec, ktorý nie je zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobou, ak má v rozhodujúcom období príjem zo závislej činnosti vyšší ako úhrn minimálnych miezd za každý mesiac rozhodujúceho obdobia
- štát je platiteľom poisťného za poistenca, kt. nie je samostatne zárobkovo činnou osobou a
 - nie je zamestnancom alebo poistencom podľa § 11 ods. 2
 - je zamestnancom, ale nemá príjem za vykonanú prácu zo závislej činnosti
- štát platí poisťné, pokiaľ sa osoba nezamestná, alebo sa vzdeláva, najviac však do 26 rokov veku (štát platí cez 700 Sk za jedného študenta mesačne)
- poistenec je povinný vykonať ročné zúčtovanie poisťného + odvieť nedoplatok vyplývajúci z ročného zúčtovania poisťného
- sadzba poisťného je pre štát 4 % z vymeriavacieho základu

25. Voľba a zmena zdravotnej poisťovne

- pri voľbe a zmene zdravotnej poisťovne sa riadime zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení
- poistenec (teda aj študent) je povinný podať prihlášku na verejné zdravotné poistenie v zdravotnej poisťovni do 8 dní odo dňa vzniku skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia (prihlášku možno podať len v jednej zdravotnej poisťovni)
 - ak poistenec podal prihlášku včas, potvrdením prihlášky je zdravotná poisťovňa príslušná na vykonávanie verejného zdravotného poistenia poistenca (a to odo dňa skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia)
 - ak poistenec podal prihlášku po uplynutí lehoty, zdravotná poisťovňa je príslušná zdravotná poisťovňa poistenca odo dňa potvrdenia prihlášky
- zdravotná poisťovňa je povinná bez zbytočného odkladu:
 - potvrdiť prihlášku, ak neodmietla jej potvrdenie

- doručiť poisťencovi rovnopis potvrdenej prihlášky
- oznámiť Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou prijatie a potvrdenie prihlášky
- **zdravotná poisťovňa je povinná doručiť poisťencovi preukaz poistenca do 7 dní** odo dňa potvrdenia prihlášky
- poisťenec má právo podať prihlášku v zdravotnej poisťovni, ktorú si vybral
- poisťenec môže zmeniť príslušnú zdravotnú poisťovňu vždy len k 1. 1. nasledujúceho kalendárneho roka (prihlášku možno podať najneskôr do 30. 9. kalendárneho roka)
 - ak poisťenec podal prihlášku do 30. 9., zdravotná poisťovňa, ktorá prihlášku potvrdila, je jeho príslušnou zdravotnou poisťovňou od 1. 1. nasledujúceho kalendárneho roka
 - ak poisťenec podal prihlášku po 30. 9., prihláška sa považuje za podanú 1. 1. nasledujúceho kalendárneho roka
- pri zmene zdravotnej poisťovne **je poisťenec povinný do 8 dní vrátiť preukaz poistenca** zdravotnej poisťovni, ktorá bola jeho príslušnou zdravotnou poisťovňou
- **prihláška musí mať písomnú formu a musí obsahovať:**
 - označenie, že ide o prihlášku a dátum jej podania
 - meno, priezvisko, rodné číslo, adresu trvalého pobytu a prechodného pobytu poistenca
 - obchodné meno zdravotnej poisťovne, v ktorej sa prihláška podáva
 - označenie poistenca podľa § 3
 - označenie platiteľa poisťného
 - pri zmene zdrav. poisťovne aj obchodné meno príslušnej zdrav. poisťovne poistenca

26. Voľba lekára, dohoda o poskytovaní zdravotnej starostlivosti

- zák. č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov: **zdravotnú starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti poskytuje poskytovateľ a zdravotnícki pracovníci**
- § 11 zákona hovorí, že každý má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti **v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania**
 - ods. 6: každý má právo na výber poskytovateľa (*to neplatí pre osobu vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody a žiadateľa o azyl*)
 - ods. 7: **právo na výber poskytovateľa sa nevzťahuje** na osobu, ktorá je príslušníkom ozbrojených síl alebo ozbrojených zborov SR + SIS, NBÚ, Hasičského a záchranného zboru ak takejto osobe určil poskytovateľ a služobný orgán alebo služobný úrad
- § 12: **právny vzťah**, ktorého predmetom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti, **vzniká na základe dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti**, ktorú osoba uzatvorí s poskytovateľom
 - poskytovateľ môže odmietnuť návrh na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti (nie je dotknuté právo osoby na poskytnutie neodkladnej starostlivosti), ak:
 - by uzatvorením dohody prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie
 - osobný vzťah zdravotníckeho pracovníka k osobe nezaručuje objektívne hodnotenie jej zdravotného stavu
 - poskytovaniu zdravotnej starostlivosti bráni osobné presvedčenie zdravotníckeho pracovníka (to sa týka len interrupcie, sterilizácie a umelého oplodnenia)
 - **dohoda o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti sa uzatvára** v písomnej forme najmenej na 6 mesiacov (*prvopis – súčasť zdravotnej dokumentácie, druhopis sa odovzdáva osobe alebo jej zákonnému zástupcovi*)
 - poskytovateľ môže odstúpiť od dohody (odstúpenie od dohody musí byť písomné):
 - z dôvodu: ak by uzatvorením dohody prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie alebo ak osobný vzťah zdravotníckeho pracovníka k osobe nezaručuje objektívne hodnotenie jej zdravotného stavu
 - bez uvedenia dôvodu

- dohoda o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti **zaniká**:
 - smrťou osoby
 - smrťou alebo zánikom poskytovateľa
 - uplynutím výpovednej lehoty pri odstúpení od dohody

27. Študent a dobrovoľné sociálne poistenie

- systém dobrovoľného sociálneho poistenia a nároky z neho vyplývajúce vychádzajú z ustanovení zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení
- štát sa zbavuje zodpovednosti za sociálne poistenie – ponecháva iniciatívu na jednotlivca
- len v krajnom prípade (ak jednotlivec nezvláda situáciu) nastupuje **systém sociálnej pomoci** (*je postavený na solidarite a zásluhovosti*):
 - **poistný systém** (sociálne poistenie)
 - **systém štátnej podpory**
 - **systém štátnej pomoci**
- **systém zabezpečovania sociálneho poistenia**:
 - **zdravotné poistenie**
 - **sociálne poistenie** = súhrn poistných a dávkových vzťahov zabezpečujúci oprávnený subjekt v prípade straty alebo zníženia príjmu:
 - ❖ pre dočasnú pracovnú neschopnosť
 - ❖ v dôsledku tehotenstva a materstva
 - ❖ dovŕšením dôchodkového veku
 - ❖ v prípade úmrtia poistenca
 - ❖ poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku nepriaznivého zdravotného stavu
 - ❖ v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania (to pokrýva úrazové poistenie)
 - ❖ v prípade neschopnosti zamestnávateľa plniť nároky zamestnanca z pracovného pomeru (to pokrýva garančné poistenie)
- na poistnom vzťahu sa väčšinou zúčastňuje poistenec + ten, kto platí poistenie
- **študent nie je počas štúdia sociálne poistený**; v prípade, **ak chce byť poistený** – je to možné na báze dobrovoľného sociálneho poistenia → sám študent platí poistné

dobrovoľne nemocensky poistenej osobe dobrovoľne dôchodkovo poistenej osobe dobrovoľne poistenej osobe v nezamestnanosti	}	vzniká poistenie odo dňa prihlásenia sa na tieto poistenia, najskôr odo dňa podania prihlášky
--	---	---

dobrovoľne nemocensky poistenej osobe dobrovoľne dôchodkovo poistenej osobe dobrovoľne poistenej osobe v nezamestnanosti	}	zaniká poistenie odo dňa odhlásenia sa z týchto poistení, najskôr odo dňa podania prihlášky
--	---	---

28. Sociálne poistenie pri výkone dohody o brigádnickej činnosti študenta

- **sociálne poistenie pri výkone dohody o brigádnickej činnosti študenta** vychádza z ustanovení zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení
- podľa § 4 ods. 2 pri výkone brigádnickej činnosti podľa dohody o brigádnickej činnosti si študent platí **len úrazové poistenie** (pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania)
- **úrazové poistenie**:
 - vzniká zamestnávateľovi odo dňa, v ktorom zamestnal študenta
 - zaniká dňom, v ktorom prestal študenta zamestnávať

- *odpracovaný čas sa študentovi nezaráta do dôchodkového veku*
- *na študenta sa nevzťahujú dávky pre prípad nezamestnanosti:*
 - v období medzi maturitou a zápisom do 1. ročníka na vysokú školu
 - ak je študent po ukončení vysokej školy nezamestnaný a ak za posledné 4 roky pred nezamestnanosťou si posledné 3 roky platil poistenie v nezamestnanosti

29. Študent SZČO a jeho sociálne poistenie

- **študent – samostatne zárobkovo činná** sa stáva (zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení):
 - **povinne nemocensky poistený:** nárok na nemocenské vzniká, ak vznikol dôvod na výplatu nemocenského + osoba si platila nemocenské poistenie; výška nemocenského je 1. – 3. deň dočasnej PN 25 % denného vymeriavacieho základu; od 4. dňa dočasnej PN 55 % denného vymeriavacieho základu
 - **povinne dôchodkovo poistený:** nárok na dôchodok vzniká, ak vznikol dôvod na výplatu dôchodku + osoba si platila dôchodkové poistenie (študenta sa môžu týkať výplaty dôchodkov: invalidného, sirotského, vdovského...)
 - **dobrovoľne poistený v nezamestnanosti:** nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká, ak vznikol dôvod na jej výplatu (teda osoba samostatne zárobkovo činná je zaradená do evidencie občanov hľadajúcich si zamestnanie) + osoba si platila poistenie v nezamestnanosti najmenej 3 roky z posledných 4 rokov

30. Nároky študentov zo sociálneho poistenia

- v prípade, ak si študent **dobrovoľne platil** nemocenské poistenie; dôchodkové poistenie alebo poistenie v nezamestnanosti, nárok na výplatu dávok vzniká, ak vznikol dôvod na jej výplatu + osoba si platila poistenie podľa podmienok uvedených v zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení
- **systém štátnej sociálnej podpory** nevyžaduje účasť na systéme (teda platiť poistné) → v určitých sociálnych situáciách určitým sociálnym skupinám štát poskytne sociálnu podporu
- **z Ústavy SR vyplýva:** cielene a diferencovane poskytovať podporu jednotlivcovi alebo jeho rodine v takých životných situáciách, ktoré štát uznáva za odôvodnené a považuje za potrebné podporovať ich zvládnutie
- **vo vzťahu k študentovi ide o:**
 - prídavky na deti (musí byť trvalý pobyt v SR; ak je aj študent rodičom, potom prídavky na dieťa dostávajú jeho rodičia i študent)
 - podpora pri narodení dieťaťa (4320 Sk)
 - príspevok rodičom, ktorým sa narodilo 3 a viac detí alebo opätovne dvojčatá (4320 x 2; 4320 x 3)
 - príspevok na pohreb (jednorazovo 2300 Sk osobe, ktorá vystrojila pohreb)
 - rodičovský príspevok (štát prispieva rodičovi na zabezpečenie osobnej a zdravotnej starostlivosti o dieťa do 3 rokov, ťažko zdravotne postihnuté dieťa do 6 rokov)
 - odmena pestúna
 - úhrada potrieb dieťaťa zverného do pestúnskej starostlivosti
 - zaopatrovací príspevok

31. Zabezpečenie študentiek – matiek zo systému sociálneho poistenia

- **právo sociálneho zabezpečenia** upravuje sociálne = životné udalosti, s ktorými sú spojené vyššie nároky na finančné krytie – nejde však o všetky ťaživé situácie

– **právo sociálneho zabezpečenia** obsahuje 3 relatívne samostatné systémy právnych vzťahov, v ktorých sa realizujú práva a povinnosti účastníkov pri hmotnom zabezpečení fyzických osôb:

- **sociálne poistenie**
- **štátna sociálna podpora**
- **sociálna pomoc**

– sociálne poistenie – okruh právnych vzťahov, pri kt. sa fyzická osoba poisťuje ⇒ odvádza poistné z príjmov pre budúce poistné udalosti (dominuje poistenie osôb, ktoré sú zárobkovo činné)

– študentke, ktorá uzavrela dohodu o brigádnickej činnosti, nezakladá poistný vzťah, teda neodvádza zo svojho príjmu poistné (neexistuje sociálne poistenie)

– študentka sa môže poistiť dobrovoľne

32. Zabezpečenie študentiek – matiek dávkami štátnej sociálnej podpory

– **právo sociálneho zabezpečenia** upravuje sociálne = životné udalosti, s ktorými sú spojené vyššie nároky na finančné krytie – nejde však o všetky ťaživé situácie

– **právo sociálneho zabezpečenia** obsahuje 3 relatívne samostatné systémy právnych vzťahov, v ktorých sa realizujú práva a povinnosti účastníkov pri hmotnom zabezpečení fyzických osôb:

- **sociálne poistenie**
- **štátna sociálna podpora**
- **sociálna pomoc**

– štátna sociálna podpora = štátne sociálne dávky, podpora fyzických osôb zo stany štátu cez štátny rozpočet (najmä rodiny s nezaopatrenými deťmi, teda aj študentky – matky)

- ide o: príspevok pri narodení dieťaťa, prídavok na dieťa, rodičovský príspevok, príspevok rodičom, ktorým sa narodili 3 a viac detí, zaopatrovací príspevok...

– sociálna pomoc zo štátneho rozpočtu osobám v sociálnej alebo hmotnej núdzi:

- nárok na poskytnutie jednorázového **príspevku pri narodení dieťaťa** (patrí matke, ktorá porodila; aj mŕtve dieťa); nárok môže uplatniť aj otec alebo tretia osoba, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej starostlivosti; výška príspevku: 4320 Sk (nárok treba uplatniť do jedného roka od narodenia dieťaťa na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny)
- nárok na **rodičovský príspevok** uplatňuje matka alebo otec dieťaťa na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, ak sa riadne a celodenne stará o dieťa; príspevok sa vypláca do dovŕšenia 3. roku veku dieťaťa (6. roku veku, ak ide o ťažko zdravotne postihnuté dieťa); študentka môže dieťa zveriť do opatery inej fyzickej osoby a nestráca nárok na rodičovský príspevok v prípade, že chodí do školy a nemôže sa o dieťa celý deň starať; výška príspevku: 4100 Sk (ak vykonáva zárobkovú činnosť, príspevok je 1300 Sk) + upravuje sa každoročne v septembri
- **prídavok na dieťa** zo strany štátu na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa; poberá rodič (teda aj študentka – matka); aj dieťa, ktoré je nezaopatrené, ale je plnoleté (osirelé, uzavrelo manželstvo) + cudzinci, ktorých deti majú prechodný pobyt v SR; nárok na príspevok vo výške 500 Sk mesačne (zvyšuje sa každoročne v septembri) si možno uplatniť na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny + vypláca sa do veku 25 rokov, ak sa dieťa pripravuje na povolanie (**podmienky udelenia prídavku**: starostlivosť osoby o nezaopatrené dieťa + trvalý alebo prechodný pobyt rodiča a dieťaťa v SR)

33. Študent ako nezaopatrené dieťa pre účely dávok sociálneho zabezpečenia

– **nezaopatrené dieťa** podľa zák. č. 600/2004 o prídavku na dieťa je:

- dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky (10-ročnej) najdlhšie do dovŕšenia 25 rokov veku, ak

- ❖ sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom
- ❖ sa nemôže sústavne pripravovať na povolanie štúdiom alebo vykonávať zárobkovú činnosť pre chorobu alebo úraz
- dieťa, kt. je neschopné sa sústavne pripravovať na povolanie alebo vykonávať zárobkovú činnosť pre dlhodobu nepriaznivý zdrav. stav (najdlhšie do dovŕšenia plnoletosti)
- 3 - **nezaopatrené dieťa nie je dieťa:**
 - ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok alebo poberá sociálny dôchodok
 - ktorého štúdium na vysokej škole presahuje štandardnú dĺžku
 - ktoré získalo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
- 4 - **sústavná príprava dieťaťa na povolanie je štúdium:**
 - na **strednej škole** (okrem štúdia popri zamestnaní, kombinovaného štúdia a štúdia jednotlivých vyučovacích predmetov)
 - na **vysokej škole** (okrem externého štúdia)
- sústavná príprava dieťaťa na povolanie je aj:
 - obdobie bezprostredne nadväzujúce na skončenie štúdia na strednej škole, najdlhšie do konca školského roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole
 - obdobie od konca školského roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole, do zápisu na vysokú školu vykonaného najneskôr v októbri bežného roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole
 - obdobie po skončení vysokoškolského štúdia prvého stupňa, ktoré nepresiahlo štandardnú dĺžku, do zápisu na vysokoškolské štúdium druhého stupňa
 - iné štúdium alebo výučba, ak sú svojím rozsahom a úrovňou postavené na úroveň štúdia na stredných a vysokých
 - opakované ročníky štúdia
- 5 - **sústavná príprava dieťaťa na povolanie nie je:**
 - štúdium na strednej alebo vysokej škole počas výkonu základnej, náhradnej alebo prípravnej služby v ozbrojených silách alebo počas trvania služobného pomeru príslušníkov ozbrojených síl a zborov
 - obdobie, v ktorom sa štúdium prerušilo
 - obdobie bezprostredne nadväzujúce na skončenie štúdia na strednej škole (najdlhšie do konca školského roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole) alebo jeho časť, ak dieťa v tomto období vykonáva zárobkovú činnosť (s výnimkou dohody o brigádnickej práci študentov, dohody o vykonaní práce + ak dieťa bolo zaradené do evidencie uchádzačov o zamestnanie)
- **sústavná príprava dieťaťa na povolanie sa začína** najskôr od začiatku školského roka prvého ročníka strednej školy; študentovi vysokej školy sa začína odo dňa zápisu na vysokoškolské štúdium prvého alebo druhého stupňa a **trvá** do skončenia štúdia

34. Hmotná núdza rodín so študujúcimi deťmi, jej riešenie

- hmotná núdza súvisí s chudobou
- **chudoba** = podmienky života so závažnými individuálnymi a spoločenskými dôsledkami – jedincom chýbajú prostriedky na uspokojenie vlastných potrieb
 - **hranica chudoby** = množstvo finančných prostriedkov, ktoré umožnia jednotlivcovi uspokojiť svoje potreby
 - **hranica absolútnej chudoby** = existenčné minimum na zabezpečenie holého prežitia
- **vznik chudoby:** nízke zárobky, dlhodobá nezamestnanosť, rozdiely vo vlastníckych vzťahoch (chudoba nie je len spoločenský jav, ale vzniká i vlastným zavinením)
- **chudoba:**
 - **objektívna** – na konkrétnych právnych alebo sociálnych základoch možno oddeliť chudobných od nechudobných
 - **subjektívna**
- SR je podľa **čl. 55 ods. 1** Ústavy SR sociálne a ekologicky orientovaná trhovú ekonomiku
- zák. 599/2003 o pomoci v hmotnej núdzi v platnom znení:

- **hmotná núdza** je sociálna situácia spôsobená absenciou príjmu nedosahujúceho životné minimum a príjem si nemožno zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením
- zák. 601/2003 o životnom minime v platnom znení charakterizuje v § 2 **životné minimum** ako sumu alebo úhrn súm fyzickej osoby alebo osôb, ktorých príjmy sa posudzujú spoločne (teda materiálny súhrn, ktorý potrebuje domácnosť na uspokojenie svojich potrieb)
 - 4 580 Sk mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu
 - 3 200 Sk mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu
 - 2 080 Sk mesačne, ak ide o zaopatrené nepĺnoleté dieťa alebo o nezaopatrené dieťa
- **existujú dva princípy:**
 - **1. princíp:** pomoc pri prekonávaní hmotnej núdze
 - **2. princíp:** pomoc pri zabezpečovaní životných podmienok za pomoci osoby v hmotnej núdzi
- o dávku v hmotnej núdzi požiada osoba, ktorá sa ocitne v hmotnej núdzi – musí však tento stav preukázať (príjem rodiny, možnosť zabezpečenia iného príjmu, hmotné alebo materiálne podmienky rodiny, v ktorých žije)
- **výška dávky v hmotnej núdzi** (upravená v § 10 ods. 2 zák. č. 599/2003 o pomoci v hmotnej núdzi v platnom znení)
 - 1530 Sk mesačne pre 1 osobu
 - 2450 Sk mesačne pre 1 osobu s 1 – 4 deťmi
 - 3640 Sk mesačne pre 1 osobu s viac ako 4 deťmi
 - 2660 Sk mesačne pre dvojicu bez detí
 - 3630 Sk mesačne pre dvojicu s 1 – 4 deťmi
 - 4850 Sk mesačne pre dvojicu s viac ako 4 deťmi

} zvyšuje o 350 Sk mesačne, ak ide o tehotnú ženu
- **príspevok na zdravotnú starostlivosť** – 50 Sk mesačne
- **aktívny príspevok** – 1500 Sk mesačne
- **príspevok na bývanie:**
 - 980 Sk mesačne pre 1 osobu
 - 1670 Sk mesačne pre 1 osobu + osoby, ktoré sa s ňou spoločne posudzujú
- **ochranný príspevok** 1500 Sk mesačne
- konanie v záležitostiach nároku na pomoc v hmotnej núdzi prebieha na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorá príspevky vypláca po dobu 2 rokov (potom túto zodpovednosť preberá obec)

35. Sociálna pomoc študentom so zdravotným postihnutím

- platná úprava je v zák. č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v platnom znení
- **sociálna pomoc** zahŕňa preventívne + následné opatrenia na riešenie sociálnej núdze a dôsledkov ťažkého postihnutia (sociálna núdza + jej riešenie; nepriaznivý zdravotný stav; sociálne dôsledky zdravotného postihnutia → kompenzácia sociálnych dôsledkov) – sociálnu pomoc poskytuje štát zo štátneho rozpočtu (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny; obec, samosprávne kraje; Centrum pre medzinárodno-právnu ochranu detí)
- sociálna pomoc sa poskytuje v prípadoch, ktoré zákon vymenúva – poskytuje sa v čase, keď fyzická osoba je v **sociálnej núdzi** (nemusi byť spojená s hmotnou núdzou) = taká osoba, ktorá si nedokáže zabezpečiť starostlivosť o seba alebo svoju domácnosť, nedokáže si uplatniť svoje zákonné práva a nároky (napr. na úradoch) pre nepriaznivé okolnosti (napr. vek, nepriaznivý zdravotný stav, strata zamestnania sociálna neprispôsobivosť – bezdomovci, prepustenci)
- **sociálna pomoc:**
 - pre osoby so zdravotným postihnutím (= taká osoba, ktorá vzhľadom na svoj nepriaznivý zdravotný stav = zdravotné postihnutie potrebuje zmierniť tieto sociálne dôsledky tohto ťažkého zdravotného postihnutia alebo ich odstrániť)
 - účelom nie je kompenzácia, ale pomoc osobe zdravotne postihnutej premôcť sociálne dôsledky jej postihnutia (sociálne dôsledky: sťažený prístup do zariadenia školy; slepý; hluchý...)

- príslušný orgán, ktorý rozhoduje o zdravotnom postihnutí → Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodne napr. o preplácaní taxi pre vodičkarov – neposudzuje sa len ich zdravotný stav, ale celé sociálne handicapy, čo má
- študenti so zdravotným postihnutím – sprísnenie podmienok na uznanie osoby za zdravotne postihnutú – posudzuje sa tu tzv. miera funkčnej poruchy posudkovými lekármi (→ zhodnotia nepriaznivý zdravotný stav v %)
 - ak má občan viac porúch, % sa nespočítavajú, alebo úvahy sa berie len postihnutie s najvyšším %
 - ťažké zdravotné postihnutie (minimálne 50 %-ná miera funkčnej poruchy): osoba môže žiadať o kompenzáciu sociálneho handicapu
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v rozhodnutí na základe písomnej žiadosti občana musí uviesť, či osoba je s ťažkým zdravotným postihnutím + akú formu kompenzácie sociálnych dôsledkov úrad priznáva
- **formy kompenzácií sociálnych dôsledkov zdravotných postihnutí:**
 - peňažný príspevok na osobnú asistenciu – osoba zdravotne postihnutá si platí osobného asistenta (min. 18 rokov, musí chcieť byť osobný asistent, musí byť spôsobilý na právne úkony) na pomoc pri premiestňovaní...; príspevok závisí od počtu hodín
 - peňažný príspevok na zaobstaranie pomôcky (zdravotníckej) – ak sa nedá financovať zo zdravotného poistenia → na kúpu a opravu takejto pomôcky (aj vodiaci pes je pomôcka)
 - peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla – je stanovený limit príspevku + maximálna cena vozidla (motorové vozidlo musí zdravotne postihnutý občan využívať minimálne 2-krát do týždňa na účely prepravy do zamestnania, do školy alebo do zariadenia sociálnych služieb)
 - peňažný príspevok na prepravu (napr. taxi)
 - peňažný príspevok na úpravu bytu alebo garáže – bezbariérové vstupy
 - peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov – diétna strava, opotrebovanie šatstva, obuvi
 - peňažný príspevok za opatrovanie – nie pre študentov, zväčša pre imobilných ľudí opatrovateľ ≠ osobný asistent

36. Výkon práce študenta formou pracovného pomeru

- študent nie je uchádzačom o zamestnanie, čo vyplýva z § 34 ods. 12 písm. a) zák. č. 5/2004 Z. z. službách o zamestnanosti: do evidencie uchádzačov o zamestnanie sa nezaraďujú občania, ktorí sústavne sa pripravujú na povolanie (pre študenta neexistuje nárok na pomoc úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri hľadaní práce)
- sústavná príprava občana na povolanie je štúdiom na strednej alebo vysokej škole do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa + obdobie najdlhšie do konca školského roku, v ktorom občan skončil štúdium na strednej alebo vysokej škole (nie externé štúdium)
- o **pracovný pomer** sa zakladá písomnou **pracovnou zmluvou** medzi zamestnávateľom a zamestnancom; 1 vyhotovenie je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi
 - v **pracovnej zmluve musí byť uvedený:**
 - druh práce
 - miesto výkonu práce (ak je v cudzine zamestnávateľ uvedie: dobu výkonu práce v cudzine + menu, v ktorej sa bude vyplácať mzda, prípadne jej časť + ďalšie plnenia spojené s výkonom práce v cudzine v peniazoch alebo naturáliách + prípadné podmienky návratu zamestnanca z cudziny)
 - deň nástupu do práce, ktorým vzniká pracovný pomer
 - pracovný čas a výmeru dovolenky + dĺžku výpovednej doby
 - mzdové podmienky (ak nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve) → študent – nárok na min. mzdu
 - výplatné termíny
 - v **pracovnej zmluve môžu byť uvedené:**
 - ďalšie podmienky, o ktoré majú účastníci záujem, najmä ďalšie hmotné výhody
 - skúšobnú dobu (najviac 3 mesiace bez možnosti predĺženia)

– **pracovný pomer môže byť uzavretý:**

- na neurčitý čas (ak nebola v pracovnej zmluve výslovne určená doba jeho trvania alebo ak v nej neboli splnené zákonné podmienky na uzatvorenie pracovného pomeru na určitú dobu)
- na určitú dobu (najdlhšie na 3 roky)
- na kratší pracovný čas, ako je ustanovený týždenný pracovný čas

– **pracovný pomer možno skončiť:**

- dohodou – uzavretá písomne; pracovný pomer sa skončí dohodnutým dňom
- výpoveďou – môže podať zamestnávateľ aj zamestnanec; musí byť písomná + doručená
- okamžitým skončením – zamestnávateľom alebo zamestnancom; musí byť písomné + vymedzený jeho dôvod + doručené
- skončením v skúšobnej dobe – zamestnávateľ aj zamestnanec; musí byť písomné z akéhokoľvek alebo aj bez uvedenia dôvodu + doručené
- smrťou zamestnanca
- uplynutím dohodnutej doby, ak bol pracovný pomer dohodnutý na určitú dobu

37. Výkon práce študenta formou dohody o brigádnickej práci študenta

– **študent nie je uchádzačom o zamestnanie**, čo vyplýva z § 34 ods. 12 písm. a) zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti: do evidencie uchádzačov o zamestnanie sa nezaradí občan, ktorý sústavne sa pripravuje na povolanie (pre študenta neexistuje nárok na pomoc úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri hľadaní práce)

– **sústavná príprava občana na povolanie** je štúdium na strednej alebo vysokej škole do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa + obdobie najdlhšie do konca školského roku, v ktorom občan skončil štúdium na strednej alebo vysokej škole (nie externé štúdium)

o **dohodu o brigádnickej práci študentov** môže zamestnávateľ uzatvoriť s fyzickou osobou, ktorá je študentom (aj keď predpokladaný rozsah nepresahuje 100 hodín v kalendárnom roku)
– na základe dohody nemožno vykonávať prácu v rozsahu prekračujúcom v priemere polovicu určeného týždenného pracovného času (dodržiavanie dohodnutého a najviac prípustného rozsahu prac. času sa posudzuje za celú dobu, na ktorú bola dohoda uzatvorená – najdlhšie za 12 mesiacov)
– dohodu o brigádnickej práci študentov je zamestnávateľ povinný uzatvoriť **písomne** (inak je neplatná) na dobu **určitú** alebo **neurčitú**; 1 vyhotovenie dohody je zamestnávateľ povinný vydať zamestnancovi

– **v dohode musí byť uvedené:**

- potvrdenie štatútu študenta podľa uvedenej dohody
- dohodnutá práca a odmena za vykonanú prácu
- dohodnutý rozsah pracovného času
- doba, na ktorú sa dohoda uzatvára

– **v dohode môže byť uvedený** aj spôsob jej zrušenia

- okamžité zrušenie dohody – len pre prípady, v ktorých možno okamžite skončiť pracovný pomer
- ak spôsob skončenia pracovného pomeru nevyplýva priamo z uzatvorenej dohody – dohodou účastníkov k dohodnutému dňu
- jednostranne len výpoveďou bez uvedenia dôvodu s 15-dennou výpovednou dobou, ktorá sa začína dňom, v ktorom bola písomná výpoveď doručená

38. Sprostredkovanie zamestnania absolventom vysokých škôl

– absolvent vysokej školy sa stáva **uchádzačom o zamestnanie** = občanom, ktorý môže pracovať, chce pracovať a hľadá zamestnanie + je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie (+ nie je zamestnanec, nevykonáva samostatnú zárobkovú činnosť, nevykonáva zárobkovú činnosť v cudzine alebo vykonáva zárobkovú činnosť v rozsahu najviac 64 hodín mesačne a ktorého mzda alebo odmena za výkon tejto činnosti nepresahuje 3 200 Sk mesačne) → pre absolventa vysokej školy existuje nárok na pomoc úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri hľadaní práce

- **znevýhodnený uchádzač o zamestnanie** je uchádzač o zamestnanie, ktorý je občan mladší ako 25 rokov, ktorý skončil sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a nezískal svoje prvé pravidelne platené zamestnanie
- študent nie je uchádzačom o zamestnanie, čo vyplýva z § 34 ods. 12 písm. a) zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti: do evidencie uchádzačov o zamestnanie sa nezarádajú občania, ktorí sústavne sa pripravujú na povolanie (pre študenta neexistuje nárok na pomoc úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri hľadaní práce)
- absolvent vysokej školy má podľa § 25 zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti možnosť využiť aj služby fyzickej alebo právnickej osoby, ktorá sprostredkúva zamestnanie za úhradu (v SR i zahraničí)
- podľa § 44 zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti má absolvent vysokej školy možnosť ďalšieho **vzdelávania a prípravy pre trh práce** (= teoretická alebo praktická príprava, ktorá umožňuje získať nové vedomosti a odborné zručnosti na účel pracovného uplatnenia uchádzača a záujemcu o zamestnanie) – nie je to zvýšenie stupňa vzdelania, teoretická alebo praktická príprava, ktorú je zamestnávateľ povinný zabezpečovať pre zamestnanca alebo ktorú zamestnanec absolvuje bez toho, aby bola nevyhnutná zmena jeho doterajšej kvalifikácie
- **vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečuje:**
 - úrad pre uchádzača a záujemcu o zamestnanie
 - zamestnávateľ pre svojho zamestnanca
 - uchádzač a záujemca o zamestnanie z vlastnej iniciatívy na vlastné náklady
- **opatrenie na trhu práce** s cieľom zvýšiť zamestnanosť absolventov vysokých škôl (zo zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti):
 - § 49: príspevok absolventovi školy, ktorý je samozamestnávateľom (vo výške najviac 100 % z 24-násobku minimálnej celkovej ceny práce platnej ku koncu kalendárneho mesiaca, ktorý predchádza kalendárnemu mesiacu, v ktorom sa príspevok poskytuje)
 - § 50: príspevok zamestnávateľovi na zamestnanie absolventa VŠ (vo výške najviac 100 % celkovej ceny práce na jedného znevýhodneného uchádzača o zamestnanie prijatého zamestnávateľom na vytvorené pracovné miesto)
 - § 51: príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (absolventovi školy 1500 Sk, zamestnávateľovi 1000 Sk mesačne)
 - § 52: príspevok na aktivačnú činnosť (zamestnávateľovi najviac 10 % z celkovej minimálnej ceny práce na jedného uchádzača o zamestnanie vykonávajúceho aktivačnú činnosť najdlhšie počas trvania aktivačnej činnosti; absolventovi školy 1500 Sk)

39. Výkon absolventskej praxe

- § 51 zák. č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti:
- **absolventská prax** je získanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy (aj získavanie alebo prehĺbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností uchádzačom o zamestnanie do 25 rokov veku, ktoré rozširujú ich možnosti uplatnenia na trhu práce)
- za **absolventa školy na účely tohto ustanovenia** sa považuje každý uchádzač o zamestnanie do 25 rokov veku bez ohľadu na to, či skončil sústavnú prípravu na povolanie a získal pravidelne platené zamestnanie
- absolventská prax sa vykonáva **na základe uzatvorenej písomnej dohody** medzi:
 - úradom a absolventom školy vedeným v evidencii uchádzačov o zamestnanie v určenej dĺžke (*dohoda obsahuje*: záväzok úradu a absolventa o zabezpečení a vykonávaní praxe u dohodnutého zamestnávateľa + začiatok a dĺžku praxe + druh vykonávaných činností + záväzok absolventa o dodržiavaní všetkých predpisov pri vykonávaní praxe, s ktorými bol preukázateľne oboznámený + záväzok absolventa uzatvoriť poisťovňu zmluvu o úrazovom poistení počas vykonávania praxe a uhradiť náhradu škody, ktorú spôsobil zamestnávateľovi úmyselným konaním + záväzok úradu uhrádzať absolventovi 1500 Sk)

- úradom a zamestnávateľom (*dohoda obsahuje*: záväzok zamestnávateľa vytvárať absolventovi podmienky na vykonávanie praxe + druh vykonávaných pracovných činností + záväzok zamestnávateľa preukázateľne oboznámiť absolventa so všetkými predpismi + záväzok zamestnávateľa viesť evidenciu dochádzky absolventa a mesačne ju predkladať úradu a oznámiť úradu neúčast' absolventa na vykonávaní praxe, aj predčasné skončenie praxe + záväzok zamestnávateľa umožniť kontrolu plnenia tejto dohody úradom + záväzok úradu uhrádzať zamestnávateľovi 1000 Sk)
- absolventská prax sa vykonáva v rozsahu 20 hodín týždenne (začiatok pracovného času a jeho rozvrh určuje zamestnávateľ + 10 voľna po odpracovaní najmenej 2 mesiacov + pracovná neschopnosť absolventa + po skončení absolventskej praxe vydá zamestnávateľ absolventovi školy potvrdenie o jej vykonaní)
- počas vykonávania absolventskej praxe poskytuje úrad:
 - **absolventovi školy** paušálny príspevok vo výške 1500 Sk mesačne + náhradu poistného na úrazové poistenie, ak absolvent školy uzatvorí zmluvu o úrazovom poistení
 - **zamestnávateľovi** paušálny príspevok vo výške 1000 Sk mesačne na jedného absolventa školy

40. Sociálne štipendiá a pôžičky študentom

- vysoká škola poskytuje študentom **štipendiá**:
 - **z prostriedkov poskytnutých na tento účel zo štátneho rozpočtu**
 - sociálne štipendium sa priznáva na základe splnenia ustanovených podmienok študentom študijných programov prvých dvoch stupňov a študijných programov, kde dochádza k spojeniu prvého a druhého stupňa vysokoškolského vzdelania + ktorí majú trvalý pobyt v SR
 - sociálne štipendium prispieva na úhradu nákladov spojených so štúdiom (študent má právny nárok na sociálne štipendium); možno ho priznať len študentom prvého štúdia v každom zo stupňov vysokoškolského štúdia, a to najviac na obdobie nepresahujúce štandardnú dĺžku štúdia
 - pre priznanie sociálneho štipendia je rozhodujúci príjem študenta a s ním spoločne posudzovaných osôb; hranica príjmu na vznik nároku na sociálne štipendium a výška sociálneho štipendia sa odvodzuje zo súm životného minima určených zák. č. 125/1998 Z. z. o životnom minime a o ustanovení súm na účely štátnych sociálnych dávok v znení neskorších predpisov
 - príjem rozhodujúci na posúdenie nároku na sociálne štipendium, okruh spoločne posudzovaných osôb, hranicu príjmu na vznik nároku na sociálne štipendium, jeho výšku pre jednotlivé formy štúdia a ďalšie podrobnosti o priznávaní sociálneho štipendia ustanovuje všeobecne záväzný právny predpis vydaný ministerstvom
 - **z vlastných zdrojov prostredníctvom štipendijného fondu** (v rámci možností VŠ)
 - študentom sa priznávajú štipendiá za podmienok uvedených v štipendijnom poriadku vysokej školy alebo štipendijnom poriadku fakulty:
 - ❖ za vynikajúce plnenie študijných povinností
 - ❖ za dosiahnutie vynikajúceho výsledku v oblasti štúdia, výskumu, vývoja, umeleckej alebo športovej činnosti
 - ❖ ako jednorazovú či pravidelnú sociálnu podporu
- **študentské pôžičky** sa študentom poskytujú zo **Študentského pôžičkového fondu** podľa zák. č. 200/1997 Z. z. o Študentskom pôžičkovom fonde v platnom znení
 - štát utvára podmienky na poskytovanie pôžičiek študentom s dotovaným úrokom a odloženým splácaním
 - vysoká škola môže svojim študentom poskytovať pôžičky zo štipendijného fondu (podrobnosti určí štipendijný poriadok vysokej školy)
 - účelom študentských pôžičiek je prispievať na pokrytie nákladov spojených so štúdiom a na uspokojovanie sociálnych potrieb

Postavenie študenta v rodine v hmotnej núdzi

HMOTNÁ NÚDZA

- súvisí s chudobou – konkrétne podmienky života so závažnými spoločnými individuálnymi prostriedkami

dôsledky:

- nízke zárobky
- dlhodobá nezamestnanosť
- rozdiely vo vlastníckych vzťahoch
- vlastné, osobné zavinenie jednotlivca

Chudoba:

Subjektívne hľadisko - nepodstatné

Objektívne chápanie

- chudobní ↔ nechudobní (soc. základ)
- oficiálnu hranicu chudoby vyjadruje množstvo finančných prostriedkov umožňujúcich potreby na prežitie

Absolútna chudoba – funkčné minimum

Ústava (sociálny štát)

- dôstojný ľudský život
- podrobnosti upravujú normy práva sociálneho zabezpečenia

Zákon o sociálnej pomoci

Zákon o pomoci v hmotnej núdzi 599/2003

Zákon o životnom minime 601/2003

Zákon o hmotnej núdzi 599/2003

- určitá sociálna situácia spôsobená absenciou príjmu alebo príjmu neobsahujúcom životné minimum

Zákon o životnom minime 601/ 2003

- účinný od roku 2004
- **životné minimum** = spoločnosťou uznaná minimálna hranica príjmov FO, pod ktorým je stav hmotnej núdze → materiálny súhrn, ktorý potrebuje domácnosť na uspokojenie základných životných potrieb
- ↑ životné minimum + okruh osôb, ktoré sa spoločne posudzujú pri výpočte životného minima:
pre plnoletú FO = 4 580,-
pre ďalšiu spoločne posudzujúcu osobu = 3 200,-
pre nezaopatrené dieťa = 2 080,-

Zákon o hmotnej núdzi

2 princípy:

1. pomoc pri prekonávaní hmotnej núdze
 2. zabezpečenie základných životných podmienok s príspevom posudzovanej osoby (súvisí s tým Zákon o službách zamestnanosti)
- berie sa do úvahy manželka, deti, rodičia žijúci s nimi v domácnosti

- osoba, ktorá žiada o dávku v hmotnej núdzi musí preukázať príjmy rodiny, možnosť či tu nie je spôsob zabezpečenia iného príjmu prácou
- skúmajú sa: hmotné, materiálne podmienky rodiny

Zákon ustanovuje – pri rišení hmotnej núdze, čo sa neodpredáva (auto do 160 000,-)-

Dávka v hmotnej núdzi:

Jednotlivec – 1 530,-

Jednotlivec s deťmi – 2 450,-

Dvaja bez detí – 2 660,-

4 – 4 800,-

1 500,- aktivačný príspevok (VPP)

1 500,- ochranný príspevok :

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vypláca po dobu 2 rokov
- po 2 rokoch vypláva OBEC

Sociálna pomoc študentom so zdravotným postihnutím

Právna úprava → *Zákon o sociálnej pomoci 195/1998* v platnom znení. (Sociálna núdza a jej riešenie, nepriaznivý zdravotný stav, sociálne dôsledky zdravotného postihnutia, kompenzácia sociálnych dôsledkov zdravotného postihnutia)

Sociálna pomoc

- zahŕňa **preventívne + následné opatrenia**
- následné – riešenie sociálnej núdze + riešenie dôsledkov ťažkého postihnutia
- **poskytuje ju štát zo štátneho rozpočtu**
- podľa druhu a formy:
 - Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
 - Obec
 - Samosprávne kraje
 - Centrum pre medzinárodno – právnu ochranu detí (maloleté deti vo vzťahu k cudzine)

Sociálna pomoc sa poskytuje v prípadoch, ktoré zákon vymenúva:

- poskytuje sa v čase, keď FO nie je dostatočne zabezpečená
- **sociálna núdza** (nie hmotná núdza!)
- sociálna núdza nemusí byť spojená s hmotnou núdzou

Osoba v hmotnej núdzi – taká osoba, ktorá si nedokáže zabezpečiť starostlivosť o seba alebo o svoju domácnosť, nedokáže si uplatniť svoje zákonné práva a nároky (napr. na úradoch) – pre neprimerané okolnosti → vek, nepriaznivý zdravotný stav, stratu zamestnanosti, sociálnej neprispôsobivosti (bezdomovci, prepustenci)

Sociálna núdza – pre osoby zdravotne postihnuté

- taká osoba, ktorá vzhľadom na nepriaznivý zdravotný stav – na zdravotné postihnutie potrebuje zmierniť sociálne dôsledky tohto ťažkého zdravotného postihnutia alebo prekonať ich, odstrániť ich
- účelom nie je kompenzácia len preto, že osoba je postihnutá zdravotne
- je potrebné premôcť dôsledky tohto postihnutia
- sociálne dôsledky – sťažený prístup do zariadenia školy – vozičkar, slepý, hluchý....
- príslušný orgán, ktorý rozhoduje o zdravotnom postihnutí – Úrad práce sociálnych vecí a rodiny rozhodne napríklad o preplácaná taxi pre vozičkara – neposudzuje sa len zdravotný stav, ale celé sociálne handicapy (napr. pravidelné cestovanie)

Študenti so zdravotným postihnutím

- sprísnenie podmienok na uznanie osobitných zdravotných postihnutí
- posudzuje sa tzv. miera funkčnej poruchy – tú posudzujú lekári (aká diagnóza)
- posudkoví lekári zhodnotia nepriaznivý zdravotný stav → podľa = miera funkčnej poruchy
- ak má občan viac porúch - % sa nespočítavajú, ale do úvahy sa berie postihnutie s najvyššou % mierou

Ťažké zdravotné postihnutie – minimálne 50% miera funkčnej poruchy – vtedy môže žiadať o kompenzáciu sociálneho handicapu. Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v **rozhodnutí** musí uviesť na základe žiadosti občana, aká konkrétna forma činnosti sa bude občanovi prideliť.

Žiadosť musí byť **písomná**. V rozhodnutí musí byť určené či ide o osobu s ťažkým zdravotným postihnutím + akú formu kompenzácie (soc. dôsledkov) úrad priznáva.

Formy možných kompenzácií sociálnych dôsledkov zdravotného postihnutia:

- 1.) **Peňažný príspevok na osobnú asistenciu** - platí si osobného asistenta na pomoc pri premiestňovaní, pri prefocovaní (ak je porucha zraková)
Osobný asistent – min 18 rokov
musí chcieť byť osobným agentom
musí byť spôsobilý na PÚ
Príspevok závisí od počtu hodín, musí sa to zohľadňovať.
- 2.) **Peňažný príspevok na zaobstaranie pomôcky – zdravotníckej pomôcky**
Ak sa nedá financovať zo zdravotného poistenia. Tento príspevok slúži na kúpu ako aj opravu zdravotníckej pomôcky (aj vodiaci pes je pomôcka podľa zákona)
- 3.) **Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla** - §61
Minimálne 2 x do týždňa – do zamestnania, do školy. Je tu stanovený limit.
- 4.) **Na prepravu – napr. taxi**
- 5.) **Na úpravu bytu – bezbariérové vstupy alebo garáže**
- 6.) **Na kompenzáciu zvýšených výdavkov**
 - diétne stravovanie
 - upotrebovanie šatstva, obuvi
- 7.) **Za opatrovanie**
 - ale nie pre študentov
 - opatrovatel' ≠ osobný asistent
 - opatrovatel' je zväčša pre imobilných ľudí